

VEREBÉLYI KINCSÓ

ÜNNEP, ÜNNEPSÉG, FESZTIVÁL

A hazai folklorisztika nemigen fáradozott az ünnep illetve a szokás fogalmak meghatározásával és jelentéseik alakulásának elemzésével. Írásomban röviden felvázolom a szokás, majd az ünnep terminusok megjelenését a magyar folklorisztikai szakirodalomban. Végül felvetem azt a kérdését, hogy a mai jellegzetes ünneplési forma, a fesztivál bemutatásához milyen szempontok mutatkoznak szükségesnek.¹

A hazai tudományosság sajátos szerkezete, a tudományszakok fejletlensége miatt a 18–19. század fordulóján a kor szellemének megfelelően az *irodalomtudomány* és *vallástudomány* képviselői sok olyan feladatot vállaltak fel, amelyek megoldására maguknak kellett a *témákat és módszereket* kialakítani (Cocchiara 1962, Weber-Kellermann 1969). A múlt megkonstruálásának egyik pillére volt a *népismeret*, amelyet a kibontakozó utazási kedv során tapasztaltak közlései bővítettek. Réső Ensel Sándor *Magyarországi népszokások* című könyve² élménybeszámolókból, festői zsáner-képekből, többségükben lakodalmi leírásokból lett összeállítva (Orbán 1873). A többféle tudományszak csíráit is magában hordozó táj- és népismereti írások mellett a szövegfolklor számbavétele az egyik legjelentősebb ténye a korabeli *magyar-ságtudományoknak*. A szóbeliségben terjedő szöveg-félék csoportokba való beosztásához az irodalomtudomány addigra már jól kidolgozott paradigmái (*líra – dráma – epika*) adták a mintát. A folklor szövegeket a *népköltészet*, *nép-mese* címkékkal látták el. Ehhez járult még hozzá az az irodalomtörténeti és valláselméleti törekvés, hogy a mítoszt vagy ezek nyomait az írott és szóbeli szövegelemlekekben megtalálják. A gyűjtött folklor szövegekben körvonalazni lehetett a lírának (népköltészet) és az epikának (mese) megfelelő műfajokat,

1 A tanulmány nem a szokáskutatás tudománytörténetéről szól. Vázlatos áttekintésünkben csupán azokról a szokás-elméleti megállapításokról, álláspontokról teszünk említést, amelyek a mai magyar társadalom ünnepeinek áttekintéséhez és típusainak a megállapításához vezethetnek. Számos kitűnő munkát itt terjedelmi okokból nem tudunk megemlíteni csak jelzéseként idézünk néhányat. (Pozsony 2015, Verebéli 2004).

2 A korabeli magyar zsánerkép festészetből például a lakodalom témára könnyű példákat hozni: Barabás Miklós *A menyasszony megérkezése* (1856), Hollósy Simon *Tengerihántás* (1885), Jankó János *Csokonai a lakodalomban* (1869) című képei.

a dráma kategóriája azonban kitöltetlen maradt.³ Az 1850-es évek népköltészeti gyűjteményeiben feltűnik egy szövegcsoporthoz, amelyet *mystérium*nak olykor *karácsonyi* és *vízkereszt*i játékoknak neveztek.⁴ Ezzel a dráma népi megfelelőjének a megtalálása kezdődik el. A betlehemezés, karácsonyi, újévi kántálás illetve játék és a keresztény háttér nélküli *regölés* a „nemzeti költészet legrégebb emlékei”-ként váltják ki az irodalmárok közötti vitákat (Nagy S. 1895: 459).⁵ A *játék* kifejezés maga is a *színháték* jelentése felé tolja el a télközépi alakoskodó szokások egy részét.

A mítoszok vélt vagy valódi szövegei, töredékei amint ez közsímet, a valláskutatók reményei szerint az ősvallás rekonstrukciójához is szolgálhattak adalékokat (Ipolyi 1858).

A folklorisztika 19. századi szakaszában lényegében *tisztázatlan* maradt a *szokás* fogalma.⁶ Ez a bizonytalanság és a rendszerezés hiánya ellenére az aratástól kezdve a harangozásig igazán változatos témákról szóló közlemények sokasága jelent meg ebben az időben. Gyakori, hogy a szövegekben a *szokás* kifejezést pontosítják: *bányász-szokások*, *pásztor-szokások* stb.

Érdekes magyar sajátosságnak tűnik a szokások színjáték jellegű elemei iránti érdeklődés tartóssága. A feltételezett régi vagy ősi magyar színjáték utódjának tekintett, népszokásokba ágyazott alakoskodások és más dramatikus elemek megnevezésére lassan alakult ki a megfelelő terminus (Sebestyén 1902). Ez annak is köszönhető, hogy a szokáskutatás kezdeteinél a 19 században az ünnep tartalmilag nem vonatkozott a *népélet* eseményeire. A *vasár*- és *ünnepnapok* kifejezeten az egyházi ünnepeket, az *ünnepély* magas rangú személyekhez vagy különleges alkalmakhoz kapcsolódó látványos eseményeket illette meg. Az *ünnepség* kifejezés a 19. század végétől vált gyakorivá. A *népünnep* pedig olyan megren-

3 „Úgy látszik, mintha nálunk a nép és a papság a *mysterium*-játékon megosztott volna: a népnek jutott a karácsony és vízkereszt, a papságnak maradt a húsvéti (*passió*) és úrnapi *mysterium*. Természetes, hogy nem történt itt formszerű osztályozás, mégis meglepő a szigorú elkülönítés; mert valamint a népnél nem találunk húsvéti vagy úrnapi játékot, úgy viszont a papság sem rendezett karácsonyi vagy vízkereszt előadást. Miben kell keresnünk e különös jelenség okát, pontosan meghatározni nagyon bajos. Annyi bizonyos, hogy itt is több ok működött közre, s ezek közül egyik kétségkívül az volt, hogy a téli napokon és esteiken a népeink inkább volt érkező és szüksége ilyen szórakozásra, mint tavasszal, a kezdődő munka napjaiban. Ez azonban még nem magyarázza ki egészen. Fontosabb ok lehetett ennél az, hogy a karácsonyi és vízkereszt játékok sokkal alkalmasabbak voltak arra, hogy népies mulatságokká váljanak, mint akár a *passió*-játékok, akár az úrnapi *mysteriumok*.” (Nagy S. 1895: 443.)

4 A *misztériumjátékok*, az iskolai színjátszás valamint a népi karácsonyi játékok és a magyar dráma kezdetei körüli vitára itt nem térhetünk ki részletesen. (Lásd Ipolyi 1858, Gyulai 1872, Schröer 1858, Weinhold 1875)

Az iskolai színjátszás szöveg emlékeinek kiadását és évtizedek óta zajló tudományos kutatását is csak megemlítjük itt. (Lásd még Prosser-Schell hrsz. 2011.)

5 Lásd még Sándor szerk. 1977: 958–954. (*Adventi és karácsonyi játékok* címszó alatt felsorolt adatok.)

6 „A' szép Tudományok elfutnak az illy Vidékekről, a' hol az Erdők 's Hegyek híjába' kékellemek, a' Tsergetegek híjába' hívogatnak az édes Ábrándozásra, a' Mezők híjába terítik ki gazdag Zomántzaikat, és a' hol az egész szép Természet híjába' kiált a' tompa érzéketlen Szíveknek. Őszfoglalván már mind ezen apró Környülállásait Helyheztesésünknek, a' Nevelést, Életmódját, és abból következő Temperamentumot, *Szokást*, és Testalkotást, sok Akadályait láttyuk benne a' Tudományoknak, mellyek éppen 's egyedül tsak itt található, és a' mellyekre Szükség, hogy ügyeljen minden, a' ki azokat elhárítani, vagy akarja, vagy kívánja.” –írja Kármán József 1794-ben. A szövegkörnyezet csak némileg magyarázza a 'szokás' jelentését, ami talán 'ismétlődő, elsajátított viselkedés, cselekvésmód' értelmezésnek felel meg. A 19. századi közírói szövegekben, ismeretterjesztő prózában a szokás kifejezés gyakran az 'erkölcs, vallás, életmód, rend, törvény, szertartás' kifejezésekkel együtt szerepel. Az erkölcs és szokás összekapcsolására példa a francia 'moeurs et coutumes' vagy a német 'Sitte und Brauch' megjelölés.

dezett mulatságot jelölt, amelyben adott közösség valamennyi lakója, társadalmi különbségek nélkül részt vehetett. Az ünnep szférája a népelet felett tétéleződött fel. Egészen pontosan nem lehet meghatározni azt, hogy a népszokás, ünnepi szokás, naptári szokás kifejezések használatában mennyire volt az ünnepiség eleve bele értve. A 19. századi nyelvhasználatban az olyan kifejezések, mint a vásár- és ünnepnapok, ünnepély, ünnepség, ünneplés, az ünnepi alkalmak közötti különbségeket fejezték ki, amibe az emelkedettség magától érteődően a társadalmi élet felső rétegét is jelentette. Ennek megfelelően a népelet elemeinek ünneppé válása akkor kezdődött meg, amikor állami, hivatalos, nemzeti reprezentációban népszokások előadására került sor. A közélet eseményein bandériumok, zenekarok felvonulásai mellett változatos témájú népi életképek, esetenként falusi színjátszó csoportok is felléptek.⁷ A Millenniumi Kiállításon rendezett mezőkövesdi lakodalom nem kivétel, hanem az ünnepiség megjelenítésének már több helyen ismert egyik változata.⁸ Az eleven folklórral egy időben már megjelenik a folklór színpadra állítása és a társadalmi reprezentációban való szerepeltetése, hogy azután tartósan meg is maradjon ez a helye az ünnepségek forgatókönyveiben.⁹ A megkettőződésnek a népi gyakorlatra való visszahatását nem igen tudjuk mérni.¹⁰ Ehhez hasonlóan csak valószínűsíteni lehet, hogy a tipikus szereplőket felvonultatató népszínművek falusiak előtt és a falusiak által előadott darabjai is hatottak szokások

7 „SVÁB BÚCSÚSOK AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁSON. A torontáli svábok május 22-ikén tartották a kiállítási faluban a búcsút, a kiritag-ot. Zajos és nagyon festői multság volt az. [...] Elsőbb a debreczeni csárda melletti jászapáti magyar ház udvarára mentek és ott a legények felállították a magukkal hozott májuszfát. Hosszú nemzeti színű pózna ez, melyen a délután kisorsolando két posztókalap és selyemkendőket akasztották föl. Azontúl csak a tetején volt egy kis zöld koszorúcska. A legények kalapja magasra volt körülfonva gyöngyös szalagokkal, csinált virággal, némelyik egész virágkoronát hordott a kalapján, melyről hátul nemzeti színű szalag hullt a vállára. A kezökben is felvirágozott palaczkok piros borral töltve. Ebből kínálgatják a járókelőket, közben egy-egy sorsjegyforma czédulát szóvzán rájuk, melylyel a májuszfára kiakasztott kalapot és kendőt lehet megnyerni. Mikor a májuszfát már beültették a legények, a bandák eljátszották a Szózatot, azután a fiatalok egy keveset táncoltak a fa körül, és végül szép sorban párosával meg hármasan kivonultak a kiállítási főútra és vidám zeneszó mellett körüljárták a kiállítást.” (Vasárnapi Újság. 1896. május 31. 367–368.)

8 A Millenniumi kiállítás alkalmával nemzetközi tudományos posta- és táviró konferenciára is sor került Budapesten. A tudós társaságot Kecskemétre és a mellette lévő pusztára is elvitték kirándulni. A korabeli híradást idézzük: „Ezután érdekesebbnél érdekesebb jelenetek fejlődtek ki a vendégek előtt. Gyönyörű volt az alpári bandérium a hatökrös aratószekérrel, melyen piros csizmás, pruszlíkos lányok énekeltek szebbnél-szebb nótákat. Berkes muzsikája, majd pedig az alpári banda nótái mellett megkezdődött a táncz, melyre a külföldiek is kedvet kaptak s a társaság csak nehezen vált meg hat óraker a kellemes helytől.” (Vasárnapi Újság. 1896. július 19.) Megjegyezzük, hogy az 1968-tól megrendezett Duna-menti folklór fesztiválok egyik visszatérő eseménye a 'decsi lakodalmas'. Az utóbbi évtizedekben már a fesztiválon kívül is megszervezik a lakodalmat turisták számára. (Lásd: Sárközi lakodalom: http://ocseny.hu/elemek/html_elemek/rendezvenyek/sarkozilagzi.htm)

9 Nemcsak a népszokások, hanem a népi kultúra egyéb elemei is átkerülnek időről-időre a nem-paraszti életvilágokba, amit a divatok terjesztenek például az öltözködésben és lakberendezésben. Etnikai és esztétikai érték hordozója a paraszti élet bármely felhasznált eleme az állami reprezentációban. Az 1969-es milánói vásáron a magyar pavilonban felállított búbos kemence és a helyszínen pingáló, népviseletbe öltözött kalocsai asszony aratott tetszést.

10 Itt csupán arra a megfigyelésre utalhatunk, amelyet a néptáncutatók tapasztaltak az 1950-es években. Azokon a településeken, ahol a Gyöngyösbokréta működött, a táncélet elevenebb maradt, mint másutt.

megjelenítésére.¹¹ A 20. század elején publikáló Róheim Géza írásait is csak azért említjük itt meg, hogy jelezzük, mennyire elmosódtak a fogalmak és népköltészeti műfajok valamint a néphit és a népszokások közötti határok még ebben a korszakban is (Róheim 1925).

A népszokások összegző bemutatására a *Magyarság néprajza* kötetekben vállalkozó Viski Károly folytatta a „drámai fonalat” (Viski 1934), Szendrei Zsigmond pedig tematikus alapon alakít ki szokáscsoportokat. Az *emberi élet fordulói*, a *kalendáris szokások*, a *társadalmi szokások körülhatárolása* mintegy magától értetődő, problematikus azonban a *jeles napok köre* (Szendrei 1934). Az észre vehető, hogy a szerzők a paraszti élet ünnepi eseményei *profán* jellegű elemeivel foglalkoznak.

A szokáskutatás elméleti alapjainak a tisztázására az ókortudós Marót Károly vállalkozott, ugyancsak irodalomelméleti indítatásból. A lényegi kérdés ugyanis az volt, hogy a valamennyire megformált és látványosan kivitelezett népszokások – mondott rítusokból avagy előadott mítoszokból maradtak-e meg. Az *ünnepek*, a rítus és a *népszokás* terminusok nála fordulnak elő egymással összefüggésben és elméleti jelleggel *először*. Mind a rítus, mind az ünnep a közösség szempontjából olyan kiemelkedő és ismétlődő formákhoz kötött *cselekvés-sor*, amelynek tartalma a tudatos, vagy mai szóval élve, a mindennapi ismereteken túli tudatrétegben gyökerezik. A rítus ugyanakkor nem azonos az ünneppel, jóllehet vannak analog vonásaik elsősorban a megvalósítást illetően. Ezzel az interpretációval Marót az ún. *ritológiai iskola* képviselőjeként a kultúra kezdeteire jellemző szinkretikus kifejezési formákhoz képest a rituális-szakrális tartalommal bíró cselekvéseket emeli ki a későbbi ünnepek meghatározó tényezőjeként.¹² A rítus és ünnep ilyen felfogása továbbra is támasza lehetett a szokások a színházias előadásokként való értelmezésének.

A mesekutató Dégh Linda 1947-es áttekintése ilyen értelemben véve a 19. századi kutatási hagyomány folytatója – legalábbis elvben. A korábbiaktól eltérő hangsúlyokkal ugyan, ám ő is a *színhátszerű szokásokat* tartja kutatásra érdemesnek és azokban a valláselméleti értelemben felfogott rituális elemekre hívta fel a figyelmet. (Dégh 1947.) Ezt az irányultságot láthatjuk viszont az 1940-es években kibontakozó betlehemes kutatásokban (Benedek 1950, Vargyas 1950, Faragó 2001).¹³

Ilyen háttér előtt indul el Dömötör Tekla és Ujváry Zoltán szokáskutatói pályája az 1960-as években. Ugyanebben az időben a kelet-európai térségben többen is a népi színhátszás témát kutatják (Schmidt 1962, Wildhaber hrsg. 1968, Puchner 1977). Ujváry Zoltán 1962-ben kezd el foglalkozni a farsanggal, hogy majd egyéb népszokások dramatikus elemei feltárásában is jelentős eredményeket érjen el.¹⁴ A farsang-téma Ujváry Zoltán tanulmányaiban kapja meg azt a rangot, ami a *vidám időtöltés szintjéről* a *népi ünnepek* sorába emeli azt. A falusi farsang kifejezett agrár jellegének és az egyetemesebbnek vélt ún. *karneváli vonásoknak* a bemutatása bele illett az *agrárrítus* és egyszersmind a *dramatikus játék* értelmezési kereteibe. A maszkos alakoskodások elsősorban a *cselekményességük* révén válnak színhátszás-szerűvé.

A színházkutató Dömötör Tekla 1960-ban még a század elején vallott nézeteket követve a „népi”-t korábbiak tartja mint a hivatásos művészeti alkotásokat: „E két probléma tehát kezdettől fogva összekapcsolódik: van e régi magyar színhátszás, illetőleg vannak e dramati-

11 Ennek a gondolatnak a jegyében kezdődött el az ELTE BTK Folklore Tanszékén az amatőr falusi színhátszás vizsgálata, amely időközben megszakadt (Ambrus 2001, Flórián 2002).

12 Dömötör Tekla az 1970-es években egyetemi előadásaiban az „eljátszott mítosz – mondott rítus” problémát aktuális kérdésvetésként mutatta be.

13 Még 1956-ben is aktuálisnak tűnt a téma kutatása (lásd Ortutay 1956).

14 Itt helyszűke miatt csak utalni tudunk Ujváry Zoltán rendkívül gazdag életműve egyik olyan területére, amely a magyar ünnepi népszokások dramatikus vonásainak máig legteljesebb bemutatását jelenti (Ferenczi–Ujváry 1962, Ujváry 1983).

kus népköltészetnek olyan az ősire utaló nemzeti vonásai, melyek nyomán a magyar színjátszás elindulhat.” (Dömötör 1960: 10.) A népszokások iránti érdeklődés nála elsősorban színháztörténeti indítékú, amibe a feltételezett rituális funkció is belefért (Dömötör 1964, 1974). Munkáiban a kalendáris szokásokat ünnepkörökre bontotta, a naptári *ünnepek* egyértelműen azonosak a *dramatikus szokásokkal*, amelyek művészsége a *szokások költészetében*, azaz *szövegekben* mutatkozik meg.

A népszokások áttekintéséhez az 1970-es évekre rögzülnek a kutatási sémák, amelyek a bemutatni kívánt anyag elrendezésére és nem értelmezésére vagy meghatározására vonatkoztak. Az élet fordulóit, a naptári szokások, a gazdasági élet szokásai a főbb csoportok. Feltűnő, hogy az emberi élet fordulóhoz kapcsolódó szokások is csak nagyon sokára váltak monografikus feldolgozás tárgyává (Balázs 1994, 1995, 1999). Az átmeneti rítus fogalmát is későn és másodkézből véve kezdték használni a kutatók (Fejős 1979). A *jogszokások* Tárkány Szűcs Ernő munkásságának kibontakozása után nem is igen szerepeltek például a falu-monográfiákban. Kedveltebb téma lett a népi vallási gyakorlatok leírása. Az ebben a témakörben közölt könyvfejezetek, tanulmányok olyannyira elhatárolták és önállósították a vizsgálati területet, hogy annak a *szokásvilág* egészébe való beillesztése tudományos problémaként nem is vetődött fel (Bárh 2006).

A népszokások társadalmi körülményeire és funkcióira utaló, Németh Imrétől származó elgondolások sem vitát, sem a befogadásra utaló legcsekélyebb reflexiót sem váltották ki.¹⁵ Egyébként úgy tűnik, hogy a társadalomnéprajz kibontakozásával kezdődik el a falusi szokásoknak valamilyen a korábbiakétól eltérő megközelítése és interpretálása.¹⁶

Korábbi közléseihez képest továbblépésnek tekinthető Dömötör Tekla *szokásfolklórról*, a közösségre kialakított mindennapi és ünnepélyes magatartásformák történetileg kiformálódott változatairól írt szócikke a *Világirodalmi Lexikon* lapjain (Dömötör 1992: 580). Ugyanitt Voigt Vilmos a szokásokat cselekvéseknek tekinti, és azokat nem területenként, hanem tartalmuk szerint egymásra épülő szintenként tárgyalja. „Rendszerint három réteget különböztet meg: a mindennapi élet sztereotip cselekvéseit, a megkülönböztetett alkalmakhoz kapcsolódó szokásokat és az ennél általánosabb, a jog és az erkölcsfogalmihoz közelítő cselekvérendszerüket.” (Voigt 1992: 580). Az élet minden területét át fogó szokásokat a cselekményesség és a funkciók alapján össze lehet rendezni úgy, hogy a hagyományos, közösségi jellegű, paraszti szokásvilág áttekinthetővé váljék.¹⁷

15 A szerző a mindennapi szokásoktól az ünnepi szokásokig terjedően törekszik a szokások társadalmi meghatározottságára felhívni a figyelmet, miközben „a vallási, jogi” stb. *töltésű* szokások említésével a szokások funkcionális megkülönböztetését igyekezett érzékeltetni (Németh 1971).

16 Terjedelmi okokból a társadalomnéprajzi ihletettségi szokáskutatásokra itt nem térhetünk ki.

17 Természetesen az egyes területek valamennyi összetevőjét és kapcsolódási irányait, az átmeneteket és az elemek funkcióinak hierarchiáját egy kétdimenziójú rajz nem képes érzékeltetni, a tájékozódást azonban megkönnyíti.

A szokáskutatók szóhasználatában a *rítus*, *szokás*, *ünnepe* terminusok következtlenül fordulnak elő különösen az 1970-es éveket követően.¹⁸

Ma a sokkal összetettebb és differenciáltabb társadalomban a hagyományos faluban élőkétől egészen eltérően alakul a városiak és a vidéken élők életvilága. Nem célunk itt a változásokat, vagy a modernitás korát részleteiben jellemezni. (Bodó 2004.) A hagyományos ünnepek ontológiai státusát a filozófiai ünnep-elméletek sokoldalúan feltárták. A mai ünnepek azonban jobbára nélkülözik a transzcendens távlatokat, amelyek helyébe a tudomány szabta horizontok kerültek. (Barna ed. 2001, Habinc 2012, Hernádi 1985, Keszeg–Pozsony–Tótszegi szerk. 2009, Papp 2001.) Az ünnepek száma mind az egyén, mind a közösségek esetében megsokasodtak, már-már megszokottá *pszeudo-ünnepekké* váltak, hiszen lényegüket „szétaprózták”, a valódi tartalmak helyébe esetlegesen megválasztottak kerültek. A Karácsony nem az év aratása, nem a *Világ megváltója születésének örömmünnepe*, hanem legfeljebb a *család ünnepe*, amely a mai ugyancsak bonyolult családi viszonyok esetében olykor nehezen valósítható meg valódi ünnepi tartalommal. A *karácsonyi vásárok* maguk is hozzájárulnak a bőség érzetének kialakulásához, ami az ünnepiség egyik eleme, még az olyan esetekben is, amikor a tényleges beszerzések mértéke szerény.

A vallás gyakorlása egyéni választás eredménye lett, tehát nem olyan integráló erő, mint a hagyományos faluban volt. A társadalmi helyzet meghatározottsága országoként, helyenként nagyon különböző lehet, az *egyén önmegvalósítása* azonban a mai európai kultúrában általánosan elfogadott cél és érték. A közösségi gondolkodás, cselekvés, szerepvállalás lazán kötődő csoportokat tud csak az individualizált társadalmakban létrehozni. Amikor a mai ünnepekkel foglalkozunk, akkor észre kell vennünk, hogy a *cselekvés* helyébe a *részvétel* lépett, amelynek intenzitása a *passzív-aktív* pólusok között bármilyen lehet. A részvétel egyik jól ismert módja a hagyományos faluban a '*nézés*' volt, utaljunk itt az ünnepi szokások utcákon át tartó felvonulásaira, a '*nézők*' mint tanúk szerepére. A mai ünnepeken való részvétel látszólag aktívabb, funkciója azonban az egyén élményszerzésére szorítkozik.

Az ünnepi szokások bemutatásánál a kutatók egységes, a közösség egészére érvényes modelleket írtak le még akkor is, ha konkrét egyedi eseteket ismertettek. A mai ünnepeket nem lehet a korábbi szokás – csoportosítás szerint megfelelő módon bemutatni. A *nyilvános és a privát* szférá kettősségében, a megszokottól eltérő módon megvalósuló eseményként lehet azokat jellemezni.

Az ünnepi események kijelölésének legfontosabb tényezője ma is az *idő*, pontosabban az időpont. Míg a hagyományos rend szerint a vallási gyökerű ünnepeknek is ez volt a meghatározó eleme, egykor ezek az időpontok a kozmikus rendet is közvetítették, az örök visszatérés egyszermind a végtelenség és megújulás jegyében a változatlanságot sugallta. A polgári kultúra a vallási ünnepek mellett és azoktól függetlenül megteremtette a maga hivatalos ünneplési szertartásait, ennek a dramaturgiáját és kellékeit (Bimmer 1977). Az állami/nemzeti ünnep tudatosan megválasztott napja, ma is jobbára történeti emléknap is, a mindenkori állam jelenvalóságát, történeti legitimitását közli a maga szimbolikus nyelvével.¹⁹

Kisebbségi társadalmi egységek is létrehozhatnak a saját identitásuk megerősítését szolgáló eseményeket. Az ilyen ünnepségek legnagyobb részének is tetszőlegesen választott, változókéony az időpontja. Az ún. tematikus ünnepek lehetnek *mozgóak*, a jelent hangsúlyozzák

18 Esetlegesen kiragadott példa Vasas–Salamon 1986. Ugyanitt Nagy Olga bevezetése (Nagy 1986) világosan meghatározza a fogalmakat és tanulságos módon eligazít azok jelentését illetően. – A vegyes szóhasználatra sok példa közül csak néhányra utalok: Bálint 1977, Manga 1968.

19 Itt elég, ha csak a magyar állami és nemzeti ünnepek történetére utalunk.

még akkor is ha évenként ismétlődnek. A mai *falunapok*, ellentétben a korábbi *falubúcsú*-kal, jól mutatják a változás irányait.²⁰

A hagyományos ünnepek a kronotoposz fogalmával (is) jellemezhetőek, hiszen a cselekvések (ünnepi szokások) időpontokhoz és kitérítetett helyekhez szorosan kapcsolódtak. A *templom, a falu utcái és terei, a ház* tekinthető a szokások állandó *helyszíneinek*, amelyek az egyén és közösség által ismertek (lokalitás). Ezekhez a terekhez az *otthonosság* érzete kapcsolódik, bár nyilvánosaknak tekinthetők. (Keszeg 2004.)

A mai ünnepek érintettjei paradox módon éppen hogy a megszokottól eltérő helyszíneket keresik. (Ennek egyik szelidebb változata az ünnep helyszíneinek alkalomhoz illeszkedő, ám tetszőleges feldíszítése). Az otthonossággal szemben az ünnepet a nem-megszokott, az egzotikus jelenti. A helyszín megválasztásába az idő felhasználásának a differenciálódása is hozzájárul. A közgondolkodásban a munkaidő és ünnepi idő mellett a megnövekedett szabadidő az ünnep egy tartománya, amelyet rendszerint élménnyel kell feltölteni. A *vidám szabadidő megnövekedésével* a szórakozást jelentő, jórészt nyilvános és kisebb-nagyobb csoportokat, akár tömegeket megmozgató események megszervezése iparaggá vált, amely az egyéni élet ünnepeinek a lebonyolítására is vállalkozik.

Az élet fordulóihoz kapcsolódóan az egyéniség hangsúlyozásának a jegyében megszorodtak az ünnepek. A megszokottakon kívül a születés- és névnapok, a tanulmányok befejezése, a házasságkötés évfordulója, az 50 évesek találkozója, a nyugdíjba vonulás változatos összeállításban és intenzitással ünnepként kerülhetnek be az évi ünnepi programokba.²¹ Az időt birtokba veszi a mai ember és nem kiszolgáltató neki: még az alkalomhoz kötődő ünnepek időpontja is változtatható. Az ünneplés szegmenseinek sorrendjében a rituális jellegű mozzanatok helyébe a szertartás-jellegűek kerültek, amelyek nem tartalmazzák az ún. átmeneti rítusok dramaturgiáját. Az egyéni életúthoz kapcsolódó emlékéllátás számára változatos technikai eszközök állnak rendelkezésre, a közös szórakozás pedig az ünnepi alkalom célja és tartalma.

A hagyományos kalendáris ünnepek nem arányosan tagolták az évet, hanem lényegében a földművelő munka szezonális ritmusához igazodtak. Ma eseményekkel kell betölteni az időt, minél kevesebb 'üres' helyet hagyva.²² Amikor a mai ünnepi rendezvények valamilyen igazodnak az egykori tradicionális ünnepek idejéhez, akkor a múlt dicsfényéből hasznos és megerősítést nyertnek, még akkor is, ha nem elevenítenek fel valamilyen népszokást.²³

Az állami/nemzeti/hivatalos ünnepszeg helyszíne az adott település szerkezetében a ténylegesen és szimbolikusan megfelelő, arányaiban is a nagyságot sugalló tér/épület. A *tér foglaltság* azonban mára már megvannak az eszközei, amelyek igénybevitelével az ünnepek *szent helyei* bárhol létre hozhatóak. A helyszínválasztásnak is meg van a maga üzenete. Az ünnepek helyhez kötöttségének a fellazulása, megváltoztatása másként érvényesül a kollektív emlékezet és másként a kulturális emlékezet keretében. (Assmann 2007; lásd még Barna–Povedák eds. 2014, Fournier 2014.)

20 A falubúcsú az ünnepiség számtalan jegyét hordozta: a templom védőszentjének emlékünnepe lévén a szakralitás adva volt. Az ünnephez hozzá tartozott az ünnepi viselet, étrend, mulatság, vásár, zene stb. A mai faluünnep – ami rendszerint egy kiválasztott étel köré rendeződik – csupán a fogyasztásban emelkedik a hétköznapi normája fölé.

21 Március 8., a nemzetközi nőnap hivatalos ünneplése eltűnt, ám vannak családok, ahol ma is köszöntök a férfiak a nőket.

22 Példaként utalhatunk a budapesti zenei fesztiválok felcímkezett sorára.

23 Például a húsvét, pünkösd, karácsony, farsang időszakokban kínált üdülési kedvezmények, szórakoztató rendezvények. (Lásd még Schippers 1991.)

Az állami és nemzeti ünnepek résztvevői az állam–település–intézmény–egyén szintjein dolgozzák ki az adott ünnepet kifejező vagy csak a munkaszüneti lehetőséget felhasználó ünneplési módot. A hivatalos ünnepségen való részvétel a társadalmi elvárások és az egyéni döntések kölcsönhatásában alakul, végül is *esetleges*. A hagyományos falusi településen a nyilvánosság az életvilág egészére vonatkozott. Az azonos időben, azonos helyen nagyszámú egyén részvétele adott eseményen valami rendkívülit – ünnepet – is jelentett. Az ünnepelméletek kevésbé térnek ki arra, hogy az ünnepnek a hétköznapi fölé emelése – az emelkedettség érzésének a megteremtése – közösséghez, legalább is nagyobb számú részvételhez kötődik.²⁴ Az emelkedettség a világ pozitív igenlése, a tömeges elragadtatottság a hatalom érzetét jelenti. Mind a két lelkiállapot túllép a racionális, mindennapi, célra irányult gondolkodáson. A hátrátlépés a mai ünnepi események alkalmával rövidebb időben és a szélsőséges végleteken belül, de azok áthágásával is történhet. A futballmeccs, sztárkoncert, fesztivál esetében az elragadtatottság akár negatív cselekmények révén kelti az ünnep rendkívüliségének érzetét. A kellemes időtöltés lehetősége a mindennapok fölé emeli az embert, amit az ünnep lényegével szokás ma összetéveszteni, holott a mai ünnepek egy ünnepiséget kifejező alkotó elemet emelnek a középpontba és a köré rendeznek el további ünnepelemeket. Az egykori ünneplési mód esetében az ünnep szakrális/hivatalos/privát tartalma meghatározta az ünnephez kapcsolódó étkezési rendet, viseletet, az elhangzó szövegeket, zenét, táncot, a használt tárgyakat, fényeket, színeket stb. (Verebélyi 2005: 150–160.) Ezek mindegyike változatok sorából állt össze, amelyekből válogatva, az alkalomhoz illően kellett a megfelelő ünneplési formát megvalósítani. Az új ünnepek, ünneplési módok az előzőektől eltérő kódolási szabályokat alakítottak ki. Az így kialakított ünneplési formák a korábbi elvárásoknak nem felelnek meg, de követhetik a gyorsan változó divatot, amelynek 'szokás' jelleget tulajdoníthatunk.²⁵

Az új ünnepek par excellence formája a *fesztivál*. Eredetileg a fesztivál a kultúra közvetítésének, a szabadidő eltöltésének, egyszersmind a társas életnek szervezett és irányított eseménye, amely némely vonásában az ünneppel analóg. A fesztivál többféle forrásból táplálkozott (Kovács 2010, Nagy 2015, Szabó 2014). Az utóbbi évtizedekben megszorodott kutatások a 19. század elejének zenei bemutatóit tekinti előzménynek, különös tekintettel a művészi fesztiválokat illetően.²⁶ Am nem felejtkezhetünk meg a vásárokról, áru-kiállításokról sem, amelyekhez mutatóanyagok, látványosságok, sajátos étkezések, társalgási alkalmak, stb. is társultak évszázadokon át. A huszadik század utolsó évtizedeitől rohamosan terjedni kezdett a szervezett, több napig tartó, évenként visszatérő, nagy tömegeket megmozgató, kulturális rendezvényként megjelenő fesztivál - forma, amelynek keretében a fő és alárendelt szerepű elemek változatos arányokban keveredve jelenhettek meg. A Duna - menti folklór fesztiválokhoz például a nyolcvanas évek elején tudományos tanácskozások is társultak. A 'fesztivál' megnevezés divatosá vált, egymástól nagyon eltérő jellegű rendezvény nyerhette el a fesztivál nevet falvakra, városokra, egész Európára kiterjedően. A fesztiválok rendezése nemcsak a turizmus érdeke, hanem egyszersmind a kultúra népszerűsítését és a szórakozás különböző szintjeit is összekapcsolja.

Az év hónapjainak forgását a fesztiválok ritmizálják, amire mind külföldön mind Magyarországon számos példát lehet hozni, hogy itt csak a Szegedi nyári játékokat, az augusztusi debreceni virágkarnevált, a nyári Sümegi várjátékokat említsük. Már ezekből az említésekből is látszik, hogy a fesztivál helyszíneket, a tereket is megjelöli, azok mintegy védjegyként szolgálnak. Ennek nemcsak marketing értéke van, hanem mind a helységek lakói, mind a rendezvények látogatói számára a közösségi hovatartozás érzését is erősíti. A

24 Ennek az állításnak az igazsága meggyőző azokban az esetekben, amikor nyilvánvaló, hogy tömegben egészen másként is viselkedhet az egyén, mint ahogyan azon kívül.

25 Utalunk itt a férfiak megváltozott nyakkendő viselési szokásaira.

26 Például zenei fesztivál (Bayreuth 1876, Salzbourg 1927), filmfesztivál (Cannes 1946).

társadalmi nyilvánosságnak a megteremtőit és résztvevőit nemcsak a kulturális javak mozgása szempontjából lehet vizsgálni, hanem a kultúrpolitika céljai és a befogadó közönség szociokulturális összetétele szempontjából is. Miközben a technikai fejlődés következtében a kulturális fogyasztás egyfelől jelentős mértékben individualizálódott, a fesztiválosodást másféle igények táplálják. Természetesen a pécsi színházi találkozó elit közönsége másfajta élményre vágyik, mint a kapolcsi napok vagy az ellenkultúrát képviselő sziget fesztivál igen széles kulturális kínálatában válogató látogatók. (Poirier 2012.)

A hazai fesztivál-kultúra kutatása jobbra a kultúra átadása illetve a kulturális turizmus tartalmi és szerveződési kérdéseit helyezi vizsgálódásainak középpontjában, és az ünnepiség kifejeződésének módját magával a fesztivál-formával azonosítja. Ma Magyarországon öt egyesület fogja át és garantálja a fesztiválok értékes voltát: *Folklorfesztiválok Magyarországi Szövetsége, Magyar Művészeti Fesztiválok Szövetsége, Magyarországi Gasztronómiai fesztiválok Szövetsége, Szabadtéri Színházak Szövetsége, Magyar Fesztivál Szövetség.*

A magyarországi fesztiválok 2000 óta meghatározott minősítési kritériumok szerint kapják meg a besorolásukat.²⁷

A nemzetközi szakirodalomban a fesztiválosodásról, mint a nyilvános tereket konkrétan és átvitt értelemben betöltő eseményekről, pszeudo ünnepelési formákról több szó esik, mint nálunk. Magyarországon is megfigyelhető azonban az a tendencia, amely arra irányul, hogy közösségi tereket és eseményeket változtatott tartalmú rendezvényekkel, a szórakozás sokféle lehetőségével gazdagítsák. Áru-bemutató, vásár, fesztivál közötti éles határok lassanként felszámolódnak. A fesztiválon kívül a fesztivál jellegű rendezvények már nemcsak meghatározott alkalmakkal, hanem például a vásárlóközpontokban már a minden napokban is megjelennek. Az élmény alapú társadalom kiépülése felé már megtörténtek az első lépések. A fesztivál, mint ünnep elemzése nemcsak kialakulásának története, hanem a nyilvánosságban zajló mai 'népélet' megismerése szempontjából is tanulságos lehet.

SZAKIRODALOM

Ambrus Vilmos

2001 A falusi amatőr színjátszás megközelítési lehetőségei. In: Ambrus Vilmos – Péter Krisztina – Raffai Judit (szerk.): *Folytatás. Folklorisztikai tanulmányok, melyekkel tanítványai köszöntik a hatvan éves Voigt Vilmos professzort.* (Artes Populares, 18.) BTK Folklore Tanszék, Budapest, 159–170.

Assmann, Aleida

2007 *Geschichte im Gedächtnis: Von der individuellen Erfahrung zur öffentlichen Inszenierung.* Ch. Beck, München.

Balázs Lajos

1994 *Az én első tisztességes napom. Párválasztás és lakodalom Csíkszentdomokoson.* Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.

1995 *Menj ki én lelkem a testből. Elmúlás és temetkezés Csíkszentdomokoson.* Pallas-Akadémia, Csíkszereda.

1999 *Szeretet fogott el a gyermek iránt. A születés szokásvilága Csíkszentdomokoson.* Pallas-Akadémia, Csíkszereda.

Barna, Gábor (ed.)

2001 *Politics and Folk Religion.* Department of Ethnology and Cultural Anthropology, Szeged.

Barna, Gábor – Povedák, István (eds.)

2014 *Politics, Feats, Festivals.* Department of Ethnology and Cultural Anthropology, Szeged.

²⁷ <http://www.fesztivalregisztracio.hu>.

- Bálint Sándor
1977 *Ünnepi Kalendárium* I–II. Szent István Társulat, Budapest.
- Bárth János
2006 *Jézus Dicsértessék! A székelyvassági hegyi tanyák népének vallási hagyományai*. Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezete, Kecskemét.
- Benedek András
1950 Les jeux hongrois de Noël. *Folia Ethnographica* II. 55–94.
- Bimmer, Andreas, C.
1977 Zur Typisierung gegenwärtiger Feste. *Hessische Blätter für Volks- und Kulturforschung*. N. F. 4. 38–52.
- Bodó Julianna
2004 *A formális és informális szféra ünnepi gyakorlata az 1980-as években*. Scientia Humana, Budapest.
- Cocchiara, Giuseppe
1962 *Az európai folklór története*. Gondolat, Budapest.
- Dégh Linda
1947 *A magyar népi színház kutatása*. Magyar Népkutatás Kézikönyve, Budapest.
- Dömötör Tekla
1960 *A színház funkciója falun*. Színháztudományi Intézet, Budapest.
1964 *Naptári ünnepek – Népi színház*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
1974 *A népszokások költészete*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
1992 Szokás. In: Szerdahelyi István (szerk.): *Világirodalmi Lexikon*. XIV. Akadémiai, Budapest, 580.
- Faragó József
2001 *Uzoni betlehemes 1942-ben és 1943-ban*. (A Kriza János Néprajzi Társaság Értesítője, XI/1–2.) Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár.
- Fejős Zoltán
1979 Az átmeneti rítusok. Arnold van Gennep elméletének vázlata. *Ethnographia* 90. (3) 406–414.
- Ferenczi Imre – Újváry Zoltán
1962 Farsangi dramatikus játékok Szatmárban: A mesterségeket utánzóak jelenetei. *Műveltség és Hagomány* IV. 83–86.
- Flórián Mária
2002 A színház és a (köz)nép a 19. század elején. *Ethnographia* 113. (3–4) 245–265.
- Fournier, Laurent, Sébastien
2014 Intangible Cultural Heritage and The Birth of International festival Politics. In Barna, Gábor – Povedák, István (eds.): *Politics, Feats, Festivals. Department of Ethnology and Cultural Anthropology*, Szeged, 111–120.
- Gyulai Pál
1872 Karácsonyi mystériumok és vízkeresztii játékok. In : Arany László – Gyulai Pál (szerk.): *Magyar Népköltési Gyűjtemény* I–II., V–X. Athenaeum, Pest, 5–10.
- Habinc, Mateja
2012 Les fêtes calendaires pendant et après le socialisme. *Ethnologie française* 42. (2) 291–299.
- Hernádi Miklós
1985 *Ünnepi társadalom. Ünnepi viselkedések a mai Magyarországon*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest.
- Ipolyi Arnold
1858 A mystériumok maradványai hazánkban. Új Magyar Múzeum VII. 349–356.
- Keszeg Vilmos
2004 Az ünnepi Torda. Az ünnepi alkalmi és terei egy kisvárosban. In: Pócs Éva (szerk.): *Ritus és ünnep az ezredfordulón*. L'Harmattan – Marcali Városi Helytörténeti Múzeum, Budapest, 21–42.
- Keszeg Vilmos – Pozsony Ferenc – Tötszegi Tekla (szerk.)
2009 *A fiatalok vasárnapja Európában*. (Krizsa János Könyvek, 35.) BBTE Magyar Néprajz és Antropológiai Tanszék – Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár.
- Kovács Bernadett
2010 *Csináljunk Fesztivált. A Summerfest Nemzetközi Folklór fesztivál Marketingkommunikációja Tökölnön*. Diploma-dolgozat, kézirat, Budapesti Gazdasági Főiskola, Külkereskedelmi Kar, Marketingkommunikáció szakirány, Budapest.

- Manga János
1968 *Ünnepek, szokások az Ipoly mentén*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Nagy Olga
1986 Előszó. In: Vasas Samu – Salamon Anikó: *Kalotaszegi ünnepek*. Gondolat, Budapest, 13–29.
- Nagy Sándor
1895 A tanodai dráma előzményei hazánkban. *Irodalomtörténeti Közlemények* V. (4) 441–460.
- Nagy Zsolt
2015 Színfolt a magyar fesztiválkultúrában: gyümölcส์ünnepek és előzmények. *Korunk* XXVI. (12) 78–88.
- Németh Imre
1971 Néprajzi és szociológiai módszerek a szokáskutatásban. *Népi kultúra – Népi társadalom* V–VI. 13–24.
- Orbán Balázs
1868–1873 *A Székelyföld leírása*. I–VI. Ráth Mór, Tettei Nándor, Budapest.
- Ortutay Gyula
1956 Kérdőív betlehemes játékok gyűjtéséhez. *Ethnographia* LXVII. 91–97.
- Papp Árpád
2001 Folklorizmus és a hatalom. A szabadkai arató ünnepség történeti leírása. In: Ambrus Vilmos – Péter Krisztina – Raffai Judit (szerk.): *Folytatás. Folklorisztikai tanulmányok, melyekkel tanítványai köszöntik a hatvan éves Voigt Vilmos professzort*. (Artes Populares, 18.) BTK Folklore Tanszék, Budapest, 115–125.
- Poirier, Philippe
2012 Introduction: les festivals en Europe, XIXe–XXIe siècles, une histoire en construction. In: Uő (dir.): *Festivals et sociétés en Europe XIXe–XXe siècles*. (Territoires contemporains, 3.) Centre Georges Chevrier, Dijon.
- Pozsony Ferenc
2015 A szokáskutatás fogalmai In: Uő: *Háromszéki ünnepek. Dolgozatok háromszéki népszokásokról*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 9–32.
- Prosser-Schell, Michael (hrsg.)
2011 *Szenische Gestaltungen christlicher Feste. Beiträge aus dem Karpatenbecken und aus Deutschland*. Waxmann, Münster–New York–München–Berlin.
- Puchner, Walter
1977 *Brauchtumerscheinungen im griechischen Jahreslauf und ihre Beziehungen zum Volkstheater. Theaterwissenschaftlich- Volkskundliche Querschnittstudien zur südbalkan-mediterranen Volkskultur*. (Veröffentlichungen des Österreichischen Museums für Volkskunde, Bd. 18.) Österreichisches Museum für Volkskunde, Wien.
- Réső Ensel Sándor
1867 *Magyarországi népszokások*. Emich Gusztáv, Pest.
- Róheim Géza
1925 *Magyar néphit és népszokások*. Athenaeum, Budapest.
- Sándor István (szerk.)
1977 *A magyar néprajztudomány bibliográfiája 1850–1870. Tanulmányok és adatok a Kárpát-medence etnográfijához*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Schippers, Thomas, K.
1991 A la recherche du temps des cerises: quelques réflexions sur la signification actuelle des fetes traditionnelles. *Schweizerische Archiv für Volkskunde* 87. (1–2) 78–81.
- Schmidt, Leopold
1962 *Das deutsche Volksschauspiel*. Erich Schmidt Verlag, Berlin.
- Schröer, Karl Julius
1858 *Die Oberuferer Weihnachtspiele*. Braumüller, Wien.
- Sebestyén Gyula (szerk.)
1902 *Regös-énekek*. (Magyar Népköltési Gyűjtemény, IV.) Athenaeum, Budapest.
- Szabó János Zoltán
2014 *A fesztiváljelenség*. Typotex Kiadó, Budapest.

- Szendrei Zsigmond
1934 Jeles napok. In: Viski Károly (szerk.): *A Magyarság Néprajza* III. Királyi magyar egyetemi nyomda, Budapest, 269–285.
- Ujváry Zoltán
1983 *Játék és maszk*. I–III. Bihari Múzeum, Debrecen.
- Vargyas Lajos
1950 Les mélodies des jeux hongrois de Noël. *Folia Ethnographica* II. 95–112.
- Vasas Samu – Salamon Anikó
1986 *Kalotaszegi ünnepek*. Gondolat, Budapest.
- Verebélyi Kincső
2004 Ünnepek. In: Pócs Éva (szerk.): *Rítus és ünnep az ezredfordulón*. L'Harmattan – Marcali Városi Helytörténeti Múzeum, Budapest, 13–20.
- Viski Károly
1934 Drámai Hagymányok. In: Uő (szerk.): *A Magyarság Néprajza* III. Királyi magyar egyetemi nyomda, Budapest, 291–323.
- Voigt Vilmos
1992 Szokás. In: Szerdahelyi István (szerk.): *Világirodalmi Lexikon*. XIV. Akadémiai, Budapest, 580–581.
- Weber Kellermann, Ingeborg
1969 *Deutsche Volkskunde zwischen Germanistik und Sozialwissenschaften*. (Sammlung Metzler, Bd. 79). Metzler, Stuttgart.
- Weinhold, Karl
1875 *Weihnachtsspiele aus Ungern*. Wien.
- Wildhaber, Robert (hrsg.)
1968 *Masken und Maskenbrauchtum aus Ost- und Südosteuropa*. Kommission bei Dr. Rudolf Habelt GmbH., Bonn–Basel.

SĂRBĂTOARE, FESTIVITATE, FESTIVAL

Studiul se ocupă cu istoria înțeleșului și utilizării noțiunii de „sărbătoare”, din punctul de vedere al cercetării folclorice. Prezintă modul în care fenomenele culturii populare ajung doar la sfârșitul secolului XIX, începutul secolului XX să fie evaluate la un nivel, conform căreia cercetarea etnografică să le considere sărbători. Cercetarea maghiară a obiceiurilor populare a fost influențată de către istoria teatrului, drept urmare chiar și în zilele noastre se accentuează caracteristicile teatrale ale sărbătorilor populare. Din păcate în cadrul acestor cercetări nu s-a conturat o teorie a sărbătorii bine fondată, de care ar fi mare nevoie atât în cazul analizei elementelor tradiționale, cât și a fenomenelor mai noi. Noile construcții festive, cum ar fi de exemplu festivalurile, care revocă în multe perspective elemente tradiționale, necesită îndeosebi punctele de referință teoretice.

HOLIDAY, FEAST, FESTIVAL

The present paper deals with the history of the use and meaning of the term ‘feast’ from the folkloristic point of view. It shows how the phenomena of folk culture had got the evaluation which led to considering them feasts only at the end of the 19th century and the beginning of the 20th. The Hungarian ethnographic research on folk customs was strongly influenced by the history of theatre, thus up to this day we are dealing with the outlining of the customs’ theatrical features. It is unfortunate that among the frames of ethnographic research we cannot find a well-founded theory of feasts, although it would be quite necessary for dealing both traditional facts and new phenomena. The new feast-constructions, for example the festivals, which evoke traditional elements in many of their aspects, would especially need concrete, precise theoretical references.